

Hans Peter Hanssens tale i den tyske Rigsdag

Taler

Hans Peter Hanssen
Sønderjysk politiker

Dato

23. oktober 1918

Sted

Rigsdagsforsamlingen, Berlin

Omstændigheder

H.P. Hanssen rejser som den første krav om, at Nordslesvig skal have lov til at stemme om igen at blive dansk.

Mine Herrer, Rigskansleren har i sin første Programtale højtideligt erklæret, at han søger en varig Fred for hele Menneskeheden, en ærefuld Rettens og Forsoningens Fred. Og "Retsspørgsmaalet," tilføjede han i Gaar, "gør ikke Holdt ved vore Landegrænser, som vi aldrig frivillig vilde aabne for Voldsmagten. De Grundsætninger, som vi har antaget som normgivende for os, berører ogsaa Problemer inden for Rigets Omraade."

Rigskansleren har endvidere erklæret sig rede til som Grundlag for Fredsforhandlingerne at antage Præsident Wilsons Kongrestale af 8. Januar 1918 og det i hans senere Tilkendegivelse opstillede Program.

Til Præsident Wilsons Program hører først og fremmest Gennemførelsen af Folkenes Selvbestemmelsesret, som Tyskland, hvad Rigskansleren for nogle Dage siden paa ny fastslog i sin Tale til Præsidiets for den litauiske Taryba, har anerkendt. Og i Punkt 4 i sin Programtale af 12. Februar erklærer Præsidenten, at "alle klart omskrevne nationale Krav skal finde videstgaaende Tilfredsstillelse."

Al Tvetydighed i internationale Spørgsmaal maa nu undgaas. Den alvorfulde Stund kræver klar og aaben Tale. Under Henvisning til Rigskanslerens og Præsident Wilsons førnævnte Standpunkt kræver jeg som Repræsentant for den danske Befolkning i Nordslesvig i Rettens og Retfærdighedens Navn Gennemførelsen af Pragfredens § 5 og dermed ved den forestaaende Fredsslutning det nordslesvigske Spørgsmaals endelige Løsning paa Grundlag af Folkenes Selvbestemmelsesret.

Først et ganske kort historisk Tilbageblik. I 1864 blev de danske Nordslesvigere mod deres Vilje og trods deres højtideligste Protest af de to Stormagter Preussen og Østrig med Vold løsrevet fra deres gamle Fædreland Danmark og fra deres eget Folk, som de var knyttet til ved Sprog, Sæder, Minder og en mere end tusindaarig ærefuld Historie.

To Aar senere afstod det slaæde Østrig alle sine Rettigheder til det fælles Krigsbytte fra 1864 til Preussen. Afstaaelsen blev nærmest bestemt i Pragfredens § 5, som lyder saaledes:

"Hans Majestæt Kejseren af Østrig overdrager Hans Majestæt Kongen af Preussen alle sine i Freden i Wien af 30. Oktober 1864 erhvervede Rettigheder til Hertugdømmerne i Holsten og Slesvig, dog saaledes, at Befolkningen i de nordlige Distrikter af Slesvig skal afstaas til Danmark, naar den ved fri Afstemning tilkendegiver Ønsket om at blive forenet med Danmark."

Pragfredstraktaten blev 20. December 1866 forelagt den preussiske Landdag. Ved denne Lejlighed kritiserede flere Talere Nordslesvigs Afstaaelse til Danmark. Over for dem præciserede Bismarck sit Standpunkt til Folkenes Selvbestemmelsesret, idet han Ifølge den stenografiske Beretning erklærede:

"Jeg har altid været af den Mening, at en Befolkning, som varigt med utvivlsomt tilkendegivet Vilje lægger for Dagen, at den ikke vil være preussisk og tysk, som i utvivlsomt tilkendegivet Vilje vil tilhøre en Nabostat af dens Nationalitet, ikke styrker den Magt, fra hvilken den søger at adskille sig. Vi har overtaget Bestemmelsen, og Preussen maa holde den, men vi vil udføre den saaledes, at der ikke bestaar Tvivl om Afstemningen, som vi foretager, om dens Frivillighed og Uafhængighed og om den definitive Vilje, der derved tilkendegives."

En fortræffelig Grundsætning, et forpligtende Ord! Den danske Befolkning i Nordslesvig gav i de følgende Tider atter og atter sine Ønsker og sin Vilje klart Udtryk. Men Aarene gik, uden Preussen opfyldte sin traktatlige overtagne Forpligtelse til at foretage en Folkeafstemning i Nordslesvig. (Hør, hør! Fra Polakkerne og de uafhængige Socialdemokrater.)

I 1877 stillede en af mine Forgængere her i Rigsdagen, Rigsdagsmand Kryger, derfor med Understøttelse af Centrum et Forslag om at opfordre Regeringen til

"straks at træffe Forberedelse til, at den ved Pragfredens § 5 Nordslesvigerne givne Ret til en fri Afstemning om deres statsretlige Tilhørsforhold snart kunde blive virkeliggjort."

Den 19. April 1877 stod Forslaget her til Forhandling. Under Debatten konstaterede Rigskanslerens Stedfortræder, Statssekretær v. Bülow, at Regeringens Opfattelse af Spørgsmaalet netop var den, som Bismarck elleve Aar før havde givet Udtryk for i sine citerede Ytringer!

Ved denne Lejlighed tog ogsaa Rigsdagsmand Windthorst Ordet, og Dem, mine Herrer Centrum, vil det sikkert ganske særlig interessere at høre, hvad denne fremragende og vidtskuende Statsmand udtalte om Spørgsmaalet:

"Jeg stemmer ikke for Forslaget, fordi jeg tror, at dette meget delikate Spørgsmaal ikke kan overskues af os i alle Retninger, fordi jeg tror, at Tidspunktet og Forhandlingernes Modaliteter maa vælges saaledes af vor Regering, som Europas offentlige Forhold gør det raadeligt. Da jeg i denne Henseende ikke kan se klart, kan jeg i dette Øjeblik heller ikke stemme for Forslaget, thi idet jeg gjorde det, vilde jeg efter min Mening kræve, at Regeringen straks skulde gaa frem paa den foreslaaede Vis. Men jeg gentager, at jeg, naar jeg i Dag af disse Grunde ikke stemmer for Forslaget, dog fuldt ud maa anerkende Nordslesvigernes af Pragfredens § 5 opstaaede Rettigheder, og at det ikke er heldigt at trække den slags Ting i Langdrag og ligesom at ville skrive dem i Glemmebogen. Saadanne Sager glemmes ikke, men dukker meget ofte op i de mest ubelejlige Øjeblikke. (Hør, hør! fra de uafhængige Socialdemokrater). Jeg har imidlertid den Tillid til vor udenrigspolitiske Ledelse, at den vil gribe det første, det bedste Øjeblik, der tilbyder sig. For at faa denne Sag ud af Verden."

Saa vidt Windthorst. Hans Haab gik desværre ikke i Opfyldelse. To Aar senere offentliggjorde Preussen helt uventet Traktaten af 11. Oktober 1878, hvorefter med Østrigs Indvilgelse Bestemmelsen vedrørende Nordslesvig i Pragfredens § 5 blev erklæret for ophævet. (Hør, hør! fra de uafhængige Socialdemokrater.)

Den nøgne Vold triumferede atter over Retten. De Rettigheder, som Windthorst højtideligt havde tilkendt Nordslesvigerne, blev nedtrampet.

En højst ulykkelig Tid brød dermed ind over Nordslesvig. I Tillid til Preussens Traktattroskab og Bismarcks højtidelige Tilsagn var over en Tredjedel af den

nordslesvigske Befolkning indtil da udvandret, fordi de følte sig ulykkelige under det preussiske Regimente. For dem, der var blevet i deres Hjemland, begyndte en Tid med sproglig Undertrykkelse, med national Voldførelse, med politiske Plagerier, som i Aarene 1899 til 1903 kulminerede i den saakaldte Köller-Politik, der den Gang, som mange af de Herrer endnu vil mindes, sysselsatte Rigsdagen tre Dage i Træk. I Dag, da det gamle System er brudt sammen, og et nyt Tyskland er under Udvikling, vil jeg ikke gaa nærmere ind herpaa, men eet maa jeg dog i Dag konstatere: naar det tyske Folk i disse tunge Krigsaar ofte smerteligt har savnet Sympati hos de beslægtede Nabofolk i Norden, maa De ikke mindst føre dette tilbage til Preussens uretfærdige, voldsomme, hensynsløse og haarde nordslesvigske Politik. (Meget rigtigt! fra venstre.)

En ny Tid er ved at oprinde. De Mænd, der i Dag staar ved Roret i Tyskland, har i Svaret paa Pavenoten, som hører med til Regeringsprogrammet, udtalt som deres Overbevisning, at Rettens moralske Magt i Fremtiden maa afløse Vaabenes materielle Magt, at det menneskelige Samfunds syge Legeme kun kan helbredes ved at styrkes med Rettens sædelige Kraft. Med Wilsons Program har den nye Regering anerkendt Folkenes Selvbestemmelsesret. Vi haaber, at den ved den forestaaende Fredsslutning ogsaa er rede til at føre en Rettens og Retfærdighedens Politik, en virkelig Forsoningspolitik over for os og – lad mig tilføje – over for Danmark og Skandinavien.

Thi i den Henseende skal De ikke lade Dem skuffe. Hele Skandinavien følger med sine varmeste Sympatier den lille tapre sønderjydske Folkestammes Skæbne. Fra Henrik Ibsen og Bjørnstjerne Bjørnson i Norge til Selma Lagerlöf og Ellen Key i Sverige, fra de store danske Digtere i forrige Aarhundrede til Harald Høffding og Georg Brandes og videre til den yngre Generation har næsten alle fremragende Repræsentanter for Aandslivet i Norden atter og atter krævet en retfærdig Løsning af det nordslesvigske Spørgsmaal. (Hør, hør! fra venstre.)

I de sidste Dage har vi atter hørt Tusinder af Stemmer fra Norden, som i dette Spørgsmaal appellerer til det tyske Folks Retfærdighedsfølelse, og – mærk Dem det, mine Herrer – hyppigt ogsaa til dets politiske Klogskab. Karakteristisk i denne Henseende er følgende Ytring af den tyskvenlige Docent ved Universitetet i Kristiania, Dr. Fredrik Paasche, der findes i en Artikel, som han i disse Dage har offentliggjort i det norske Blad ”Tidens Tegn”:

"Tre Folks Tanker gaar i disse Dage til Sønderjylland. Navnet er ikke taget med paa Præsident Wilsons Fredsprogram. Lad os nævne det med den Styrke, vi kan. Halvtreds Aars Trofasthed mod Norden kalder paa vor Oprigtighed, og tre Folk véd i Dag, at det Tyskland, som "taber" Land i Nordslesvig, i Virkeligheden bliver et større Land og vinder varige Værdier – en Vej til andres Tillid. Maatte ogsaa det tyske Folk se og forstaa det." (Bravo hos de uafhængige Socialdemokrater)

Socialdemokraterne i Slesvig og Holsten har allerede for flere Aar siden paa en Partidag i Kiel udtalt sig for Opfyldelsen af Pragfredens § 5. Jeg er Rigsdagsmand Haase meget taknemlig for, at han i Dag har indtaget det samme Standpunkt her. I den hollandsk-skandinaviske Komité's Fredsmanifest af 10. Oktober 1917, det saakaldte Stockholmer-Manifest, kræves der en venskabelig Løsning af det nordslesvigske Spørgsmaal paa Grundlag af en i Forstaaelse med Beboerne foretagen Grænseregulering. Det danske Socialdemokrati staar paa samme Standpunkt. "Socialdemokraten" i København har for nogle Dage siden atter rejst dette Krav, og i Sverige har saavel Hjalmar Branting som Borgmester Lindhagen, det svenske Socialdemokratis tvende navnkundige Førere, i kraftige, mandige Ord betegnet det nordslesvigske Spørgsmaals Løsning paa Grundlag af Folkenes Selvbestemmelsesret som det nye Tysklands Æressag og Ærespligt.

Med dyb Taknemmelighed kan jeg i Dag konstatere: Fra alle politiske Lejre i Skandinavien, fra det yderste Højre til det yderste Venstre, lyder i disse Dage det enstemmige Raab til Tyskland: Retfærdighed mod Danskerne i Nordslesvig.

Mine Herrer, overhør ikke dette Raab! Naar Folkenes Selvbestemmelsesret er Alvor for Dem, naar De virkelig vil afslutte en Rets- og Forsoningsfred, saa maa De, naar Freden nu snart sluttet, løse det nordslesvigske Spørgsmaal.

Dermed opfylder De ikke blot vore varmeste Ønsker, dermed fremmer De ogsaa tyske Interesser. (Meget rigtigt! fra de uafhængige Socialdemokrater.) Thi Retfærdighed ophøjer et Folk! (Livlige Bravo fra venstre.)

Kilde

www.danmarkshistorien.dk

Kildetype

Dokumentation på online medie

Tags

Politisk tale, Påskekrisen 1920

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/hans-peter-hanssens-tale-i-den-tyske-rigsdag-1918>